

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства юстиції України
до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України
«Про запобігання корупції» щодо спрощення доступу суб'єктів
декларування до даних державних реєстрів»,
внесеного народним депутатом України Бурмічем А.П.
(реєстр. № 9198 від 11 квітня 2023 року)

Міністерство юстиції України **не підтримує** проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо спрощення доступу суб'єктів декларування до даних державних реєстрів» (далі – проєкт Закону) з огляду на таке.

Розділом I проєкту Закону пропонується статтю 46 Закону України «Про запобігання корупції» доповнити новою частиною **восьмою**, передбачивши, що *доступ до даних державних реєстрів для отримання власних даних з метою їх використання для заповнення декларації надається суб'єкту декларування безоплатно в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.*

Тобто проєктом Закону пропонується надати можливість безоплатного доступу (в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України) для суб'єктів декларування до даних державних реєстрів з метою їх використання під час заповнення декларації.

Насамперед зауважуємо, що запропонована проєктом Закону редакція порушує основні принципи нормопроектувальної техніки, а саме принцип юридичної визначеності, оскільки з редакції проєкту Закону не вбачається, яким саме чином, за допомогою якого механізму буде отримуватись вказана інформація.

Крім того, з проєкту Закону не зрозуміло, як можна відслідкувати, що відомості, отримані суб'єктом декларування на безоплатній основі, будуть використані саме для заповнення декларації.

Також положення проєкту Закону містять невідповідність/неузгодженість актам законодавства, а саме механізмам/інструментам/процедурам правового регулювання, які уже встановлено.

Так, порядки отримання відомостей з Державного реєстру актів цивільного стану громадян (далі – ДРАЦСГ), Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (далі – Державний реєстр прав), Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР), Спадкового реєстру та Єдиного реєстру довіреностей визначаються законодавством у вказаних сферах, яким чітко встановлено порядок, спосіб та умови отримання відповідних відомостей із вказаних інформаційних систем.

Відповідно до Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 228, Міністерство юстиції України є держателем вищезазначених реєстрів, забезпечує їх створення, ведення та функціонування.

1. Щодо отримання інформації із ДРАЦСГ зазначаємо, що проведений аналіз передбаченого вказаною статтею Закону переліку відомостей, що зазначаються суб'єктом декларування в декларації, свідчить, що ним вносяться, зокрема, дані про прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць і рік народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків, серію та номер паспорта громадянина України, суб'єкта декларування та членів його сім'ї, унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі суб'єкта декларування та членів його сім'ї (у разі формування такого унікального номера) тощо.

Слід зазначити, що відповідно до частини першої статті 11 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» ДРАЦСГ – це державна електронна інформаційна система, яка містить відомості про *акти цивільного стану (народження фізичної особи та її походження, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, шлюб, розірвання шлюбу, зміну імені, смерть)*, зміни, що вносяться до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання та відомості про видачу свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану і про видачу витягів з нього.

Відомості ДРАЦСГ формуються за видами актових записів цивільного стану, які не пов'язані за будь-яким ідентифікатором з певною фізичною особою та її родичами, що унеможлиблює відокремлення актових записів цивільного стану у ДРАЦСГ, складених щодо однієї особи, та встановлення її родинних стосунків з іншими особами.

Із прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 964 «Про внесення змін до Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян» забезпечено наповнення ДРАЦСГ відомостями про реєстраційний номер облікової картки платника податків, що дасть можливість у подальшому пов'язати усі актові записи цивільного стану стосовно однієї фізичної особи, що містяться в Реєстрі, за таким ідентифікатором та отримати актуальну інформацію щодо її цивільного стану.

На сьогодні суб'єкт декларування має можливість отримати інформацію з ДРАЦСГ про власні акти цивільного стану у формі витягів з нього у порядку, встановленому Порядком ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 року № 1064 (далі – Порядок). За видачу витягу з ДРАЦСГ цією постановою встановлена *плата у розмірі 73 грн*.

Витяг з ДРАЦСГ видається фізичній особі відділом державної реєстрації актів цивільного стану територіального органу Мін'юсту за затвердженими Мін'юстом формами (пункт 2 Порядку).

Фізична особа по досягненні 16-річного віку має право на отримання витягу з ДРАЦСГ незалежно від місця свого проживання та місця державної реєстрації актів цивільного стану стосовно відомостей про себе та про своїх родичів за умови пред'явлення паспорта або паспортного документа і документів, що підтверджують родинні стосунки, у порядку, передбаченому цим Порядком (пункт 5, абзац перший пункту 13 Порядку).

Водночас діє електронний сервіс, який дає можливість фізичним особам подавати заяви до відділів державної реєстрації актів цивільного стану з питань отримання витягів з ДРАЦСГ з використанням функціональних можливостей Єдиного державного вебпорталу електронних послуг (далі – Портал Дія).

При цьому фізичні особи у разі відсутності документів про державну реєстрацію актів цивільного стану, що підтверджують родинні стосунки, не пред'являтимуть їх, якщо відомості, що містяться в таких документах, наявні в ДРАЦСГ, а також матимуть можливість здійснювати оплату за надання адміністративних послуг з використанням платіжних систем у режимі онлайн без подання документів про внесення плати.

Крім того, на Порталі Дія розробляється сервіс формування безкоштовно за потреби фізичної особи електронного відображення інформації актового запису цивільного стану, що міститься в ДРАЦСГ стосовно себе або своїх дітей (щодо актового запису про народження) (за наявності підключення електронного пристрою до Інтернету, працездатності встановленого мобільного додатка Порталу Дія (Дія) та наявної електронної інформаційної взаємодії Порталу Дія та ДРАЦСГ шляхом використання інформації в Реєстрі актів).

З урахуванням вищевикладеного отримання відомостей про внесені до ДРАЦСГ акти цивільного стану щодо суб'єкта декларування стосовно себе має здійснюватися відповідно до вимог та у порядку, встановленому законодавством у сфері державної реєстрації актів цивільного стану.

2. Надання відомостей з ЄДР врегульовано статтею 11 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (далі – Закон про реєстрацію), відповідно до якої відомості, що містяться в ЄДР, є відкритими і загальнодоступними (крім реєстраційних номерів облікових карток платників податків та паспортних даних) та у випадках, передбачених цим Законом, за їх надання стягується плата. Розмір плати за надання відомостей з ЄДР визначається частиною четвертою статті 36 Закону про реєстрацію.

Відповідно до положень статті 11 Закону про реєстрацію вказані відомості можна отримати:

шляхом безоплатного доступу через портал електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – портал електронних сервісів) до відомостей з ЄДР, які актуальні на момент запиту, – шляхом їх пошуку за повним чи скороченим найменуванням, іменем, ідентифікаційним кодом, реєстраційним номером облікової картки платника податків, серією та номером паспорта (для фізичних осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта);

на платній основі шляхом отримання *витягу* з *Єдиного державного реєстру* у паперовій чи електронній формі за таким критерієм пошуку, як найменування та/або ідентифікаційний код юридичної особи, іменем та/або реєстраційним номером облікової картки платника податків, серією та номером паспорта (для фізичних осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта).

Також можливі інші критерії пошуку, встановлені пунктом 8 розділу II Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 10 червня 2016 року № 1657/5, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 10 червня 2016 року за № 839/28969.

Витяг з Єдиного державного реєстру в електронній формі можна отримати через портал електронних сервісів, а у паперовій формі – звернувшись до будь-якого суб'єкта державної реєстрації, нотаріуса.

3. Відповідно до статті 2 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі – Закон) Державний реєстр прав – це єдина державна інформаційна система, що забезпечує обробку, збереження та надання відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження.

Згідно зі статтею 12 Закону відомості про речові права, обтяження речових прав, внесені до Державного реєстру прав, вважаються достовірними і можуть бути використані у спорі з третьою особою до моменту державної реєстрації припинення таких прав, обтяжень у порядку, передбаченому цим Законом.

Також зауважуємо, що порядок отримання інформації з Державного реєстру прав визначається Законом, який є спеціальним законом у відповідній сфері відносин.

Відповідно до частини першої статті 32 Закону інформація про зареєстровані права на нерухоме майно та їх обтяження, що міститься у Державному реєстрі прав, *є відкритою, загальнодоступною та платною*, крім випадків, передбачених цим Законом.

Для фізичних та юридичних осіб інформація за об'єктом нерухомого майна та суб'єктом речового права надається в електронній формі через офіційний вебсайт Міністерства юстиції України, за умови ідентифікації такої особи (фізичної або юридичної) з використанням електронного цифрового підпису чи іншого альтернативного засобу ідентифікації особи, або в паперовій формі.

Порядок надання інформації з Державного реєстру прав визначається Кабінетом Міністрів України.

Слід зазначити, що інформація в електронній формі надається відповідно до Порядку надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (далі – Порядок надання інформації), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 року № 1127.

Згідно з пунктом 5 Порядку надання інформації інформація з Державного реєстру прав про зареєстровані речові права містить актуальні на дату та час її надання відомості про зареєстровані речові права на нерухоме майно, їх обтяження, наявні в Державному реєстрі прав, а також відповідні відомості з його невід'ємної архівної складової частини або відомості про відсутність зареєстрованих речових прав на нерухоме майно, їх обтяжень.

Пошук відомостей про зареєстровані речові права здійснюється за одним або декількома з ідентифікаторів щодо нерухомого майна, визначених у цьому пункті.

Для ознайомлення особи за зазначеними нею параметрами пошуку щодо суб'єкта речового права, обтяження з використанням програмних засобів ведення Державного реєстру прав формуються перелік записів про нерухоме майно із зазначенням його адреси чи (щодо земельних ділянок) кадастрових номерів та окремо записи, що не містять відомостей про адресу/кадастровий номер, або повідомлення про відсутність інформації за зазначеними особою параметрами пошуку.

Після ознайомлення з відповідним переліком особа може отримати окремо щодо кожної земельної ділянки, об'єкта будівництва (закінченого будівництвом об'єкта), що міститься в ньому, інформацію з Державного реєстру прав про зареєстровані речові права або інформацію з Державного реєстру прав про зареєстровані речові права в цілому щодо суб'єкта речового права, обтяження.

Згідно з пунктом 15 Порядку надання інформації інформація з Державного реєстру прав в електронній формі через Портал Дія або на підставі договорів про надання сервісної послуги, укладених з технічним адміністратором Державного реєстру прав, через інші інформаційні системи, що забезпечують ідентифікацію користувача з використанням засобів електронної ідентифікації з високим рівнем довіри (далі – інформаційні системи), *надається особі, яка бажає отримати таку інформацію та ідентифікована з використанням засобів електронної ідентифікації з високим рівнем довіри.*

Порядок надання сервісних послуг, умови та розмір плати за надання сервісних послуг визначаються у договорах, укладених з технічним адміністратором Державного реєстру прав.

Інформація з Державного реєстру прав в електронній формі надається після *справляння адміністративного збору* з використанням засобів Порталу Дія чи інформаційних систем за допомогою інтегрованих платіжних систем або в інший спосіб, визначений договором про надання сервісної послуги (пункт 16 Порядку надання інформації).

Крім того, для отримання інформації з Державного реєстру прав у паперовій формі особа, яка бажає отримати таку інформацію, звертається до будь-якого надавача (державний реєстратор прав на нерухоме майно, адміністратор центру надання адміністративних послуг або помічник нотаріуса) інформації з Державного реєстру прав (пункт 10 Порядку надання інформації).

Надання інформації з Державного реєстру прав у паперовій формі передуює *справляння в повному обсязі адміністративного збору.*

Враховуючи зазначене, на сьогодні фізичні особи – декларанти мають можливість отримати відомості з Державного реєстру прав у спосіб, визначений Порядком надання інформації, за будь-який період часу.

Принагідно зазначаємо, що відомості з інформаційних систем декларанту достатньо отримати один раз, сплативши відповідний розмір адміністративного збору за таку послугу.

У подальшому декларант може використовувати отримані відомості і на наступні роки не звертатись за отриманням інформації.

Також звертаємо увагу, що прийняття пропонованих проектом Закону положень гарантовано вплине на наповнення державного бюджету, при цьому розробником не надано фінансово-економічні розрахунки впливу реалізації проекту Закону на надходження та витрати державного бюджету.

Проте відповідно до статті 27 Бюджетного кодексу України до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

4. Окремо слід зауважити, що відповідно до статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. З метою реалізації положень закріплених у Конституції України в законодавстві, що регулює порядки ведення Спадкового реєстру та Єдиного реєстру довіреностей, визначено пільгові категорії осіб, що звільняються від плати за отримання відомостей із зазначених реєстрів.

Таким чином, якщо суб'єкт декларування буде належати до відповідної категорії осіб, яким встановлені пільги за користування відомостями зі Спадкового реєстру та Єдиного реєстру довіреностей, йому і так вже гарантується на законодавчому рівні безоплатне отримання таких відомостей.

Враховуючи викладене, положення, закріплені у проекті Закону, не підтримуються.

Також повідомляємо, що для вироблення остаточної позиції щодо запропонованих законодавчих змін слід враховувати позицію Національного агентства з питань запобігання корупції.

Міністр юстиції України

Денис МАЛЮСЬКА